

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarohle pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefranțate se refuză — Articollii nepubliciți nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Memorandul Episcopatului

bisericii gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, înaintat dlui ministru de instrucție Berzeviczy, în chestia reformelor școlare.

(Urmare).

În preparandiile noastre asemenea dăm cea mai mare atențiune instruirii limbei magiare și aceasta au recunoscut-o chiar și organele guvernului. Pentru dovedirea aserțiunii noastre ne provocăm la fapte. Sub presiunea unor faime răutăcioase ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică în anul 1902 a trimis la institutul nostru pedagogic din Arad pe dl Dr. Jancsó Benedek, ca să asiste în calitate de comisariu guvernial la esamenul de calificatiune cu finea anului școlar 1901/2. Acesta după-ce a participat la esamenul de calificatiune și după-ce și de altfel a cercetat cu deamănuntul întreg institutul, despre cele esperiate a trimis ministrului un raport mai lung. Partea acestui raport, care se referă la limba magiară, sună astfel: „Instruarea limbei magiare și rezultatul ajuns întrinsa încă-l pot declara de laudabil. Decurgerea esamenelor m'a convins, că elevii ordinari diplomați ai institutului nu numai că vor fi apți de a propune cu rezultat limba magiară în școlile cu limba de propunere românească, dar' aplicați în școlile magiare cu puțină diligență și bunăvoință în decursul unui an biruind toate greutățile ar pute fi învățatori foarte folosibili și buni în școlile populare magiare”. Pe baza acestui raport ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică, Escelența sa dl Dr. Wlassics Gyula cu datul 24 Novembre 1902 sub Nr. 66774 astfel se adresază Consistoriului din Arad:

„Din raportul comisariului meu esmis pentru esamenele de calificatiune învățătorească cu finea anului școlar 1901/2 la institutul pedagogic din Arad cu bucurie am luat la cunoștință, că la institutul de sub întrebare se poate constata cea mai bună nisuință întru aceea, ca instrucțiunea candidaților de învățatori, cât numai este posibil, să corăspundă pretensiunilor moderne”. Nu avem trebuință de un atestat mai bun. Acestă „cea mai bună nisuință” guvernul școlar de bună sémă o va pute constata și la celelalte institute pedagogice ale noastre.

Toate acestea dovedesc, Domnule Ministru, că noi din partea noastră facem tot posibilul în interesul instruirii cu rezultat a limbii magiare, dar' credem că limita firăscă a acestei instruirii este măsura peste care forțarea acestui obiect de învățământ ar aduce cu sine neglijierea celorlalte cunoștințe. Am învățat și învățăm limba ungurească până la cea mai mare măsură a posibilității. Imposibilitatea însă înzădar o cere nu una, ci o miia de legi.

Pote cel mai mare defect al proiectului de sub întrebare, precum peste tot al tuturor legilor noastre școlare de până aci, este însă im-

prejurarea, că face școlă poporală uniformă pentru țera întregă, pentru toate ținuturile țerii, cu toate că e ușor de înțeles, că altă școlă le trebuie copiilor de la oraș, alta sătenilor de la pustă și earăși alta cătunelor mici din locurile muntoase. Adevărul acesta involuntar îl recunoște și proiectul de față atunci când desparte în două categorii școlă de repetiție până acum unitară, și pentru unele comune dispune școlă de repetiție agronomică, pentru altele industrială.

Dacă factorii competenți ar lua în considerare împrejurarea amintită mai sus, în curând s'ar convinge despre aceea, că într'adevăr pentru micile comune din munți, cari tânjesc în sărăcie și ai cărei locuitori adese-ori locuiesc atât de imprăștiati, în cât nici pe lângă cea mai rigurosă esecutare a legii nu vor pute să-și trimită copiii regulat la școlă, ar ajunge și învățatori cu calificatiune mai inferioară. Ne întârește în convingerea această marele pedagog Curtmann, care în opul său „Lehrbuch der allg. Pädagogik” (III. pag. 328) zice, că trebuințele sătenilor sunt altele, de cât ale orașenilor, și astfel ar fi foarte corect dacă s'ar înființa institute pedagogice separate pentru învățatorii de la sate și separat pentru cei de la orașe. Cel-ce cunoște în deosebi raporturile țerii noastre, va da deplină dreptate acestui punct de vedere.

Deci nu numai pentru aceea nu putem primi proiectul de sub întrebare, fiind-că vatămă adânc drepturile autonomice ale bisericii noastre, dar' nu 'l putem primi nici din astfel de motive pedagogice, pe cari trebuie să le apretieze toți, câți se ocupă în mod științific cu afacerile școlare.

Deja în ancheta convocată pentru discutarea prealabilă a proiectului de față a avut Metropolitul nostru ocaziune a declara, că acest proiect și din punct de vedere *administrativ* va crea stări imposibile. Școlile confesionale adevărate de aci încolo le va administra autoritatea confesională, ministrul, protopretorul, inspectorul regesc, antistia comunală, comisiunea administrativă, inspectorul școlar, și într'adevăr este de temut, că sub greutatea atâtor administratori școlă confesională va sucumba cu desăvârșire. Căci proiectul nu aduce în legătură organică cercurile de competență ale diferitelor organe și autorități și fie-care dintr'acestea se poate ingera independent în afacerile școlilor respective. Așa departe merge această imposibilă confuzie, în cât proiectul nu dispune nici aceea, ca spre pildă comisiunea administrativă să aducă la cunoștință autorității confesionale faptul, când pe temeiul §-lui 41 a destituit pe vr'un învățatoriu din postul său. Sub astfel de împrejurări într'ediferitele organe cudrept de amestec în afacerile școlilor confesionale se vor produce în mod fatal atâtea neînțelegeri, ciocniri, discuțiuni și certe, în cât războirea această continuă într'ediferitele autorități ușor va pute să conturbe și condițiunile pacificei

conviețuirii într'ediferite cetățeni. Acesta, stare de lucruri nici de cum nu poate fi salutară intereselor școlare, ba și din punctul de vedere al statului ar trebui să se încunjure o astfel de situațiune.

Și mai presus de toate acestea pentru bietul învățatoriu confesional proiectul statorește trei foruri disciplinare. Și earăși toate acestea procedă independent una de alta. Pe nefericitul acesta de învățatoriu îl disciplină ministrul, îl disciplină comisiunea administrativă și în sfârșit autoritatea sa confesională. Într'adevăr, nu putem crede să existe undeva în lume și alți oficianți într'ediferite raporturi și împrejurări triste și pline de continue primejdii.

Nu putem trece cu vederea nici dispozițiunile proiectului referitoare la *obligămintul învățământului*. Dorim din tot sufletul nostru, ca fie-care fiu al patriei să fie împărțit de binecuvântările învățământului elementar, dar' earăși din considerare pentru referințele patriei noastre suntem de părere, că dispozițiunile referitoare ale proiectului de sub întrebare (§§-ii 1—10) sunt afară din cale riguroși, așa că aplicarea lor va produce numai amărăciune și aversiune față de școlă, fără ca să promoveze cultura poporului. Suntem convinși, că în curând și Escelența Văstră veți esperia, că acelea dispoziții în praxă nu sunt esecutabile. Ținem în deosebi, că §-ul 3, care dispune, că în anumit cas elevul poate fi obligat a cerceta școlă de toate zilele și în anul al 7-lea, nu are nici un rost. Dispozițiunea această, după părerea noastră, nu poate să producă nici un rezultat și poate da numai ansă la nenumărate vexațiuni.

Trecând acum la acele dispozițiuni ale proiectului, cari se referă la *salarisarea învățătorilor*, cu bucurie salutăm nobila nisuință a Escelenței Văstre, ca să se îmbunătățească starea învățătorilor, pe cari cu drept cuvânt îi putem numi cei mai mari binefăcători ai omenimei. Și, deore-ce nimeni nu poate nega, că ori-ce școlă, al cărei temei este morala religioasă și patriotismul adevărat, împlinește totodată o misiune a statului, considerăm deplin justificate acele dispozițiuni ale proiectului, cari pun în vedere ajutorul de stat pentru școlile susținute de confesiuni.

Nu cunoștem o pretensiune mai justă, de cât aceea care cere, ca statul să ajutore materialicește confesiunile, cari susțin școlile. Suntem însă de părere că dispozițiunile proiectului referitoare la ajutorul de stat nu sunt în consonanță cu scopul ce trebuie să 'l aibă în vedere acest ajutoriu. Pentru ajutoriu oferit se cere preț. Și a nume nu se cere aceea, ca prin asta școlile confesionale să devină mai perfecte, ceea-ce ar fi prea natural, ci în schimb pentru acest ajutoriu se pretinde jertfirea drepturilor firești ale confesiunilor, drepturi cari sunt asigurate chiar prin legile fundamentale ale țerii.

Articolul de lege XX. din 1848 în §-ul 3 enunță hotărât, că „tote

trebuințele școlare și bisericești ale confesiunilor recipiate să se acopere din venitele statului”. Aceeași lege în §-ul 8 asigură totodată ortodocșilor răsăriteni dreptul de dispozițiune în afacerile lor școlare și bisericești, și în scopul acesta invită ministerul să convoce congresul bisericesc al confesiunii. Efluxul direct al acestei legi aci amintite este pe departe articolul de lege IX. din 1868, care din nou asigură bisericii noastre dreptul de a dispune independent în afacerile sale școlare, pe de altă parte Statutul-Organic al bisericii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania, sancționat de Majestatea Sa, unde în punctul VIII. din Dispozițiunile generale se zice; „Susatinsele părți organice ale metropoliei se vor îngrijii de timpuriu de mijlocele intelectuale și materiale, cari se cer spre ajungerea scopurilor bisericești, școlare și fundamentale; și încât nu li-ar succeda a acoperi cheltuielile recurate nici în urma colectelor făcute în și afară de metropolie, intru atâtea vor recurge la stat pentru ajutoriu”. Nexul e clar. Articolul de lege XX din 1848 dispune, că trebuințele școlare ale confesiunilor sunt a se acoperi din venitele statului, dar' tot atunci aceeași lege, cum și art. de lege IX. din 1868 asigură confesiunii noastre dreptul de a dispune independent în afacerile sale școlare.

Legile statului asigură deci confesiunii noastre ajutoriu de stat pentru susținerea școlilor sale, dar' totodată asigură acestei confesiuni și dreptul de liberă dispozițiune în aceste școlile. Legile fundamentale ale statului nostru nu pretind în schimbul ajutoriului de stat jertfirea autonomiei noastre bisericești. Articollii de lege XX. din 1898 și IX. din 1868 sunt și astăzi în vigore, proiectul de față nu scoțe din vigore nici o dispozițiune a acelor legi și astfel este evident, că acele dispozițiuni ale proiectului, cari sunt în contrarietate cu dispozițiunile legilor susprovocate, trebuie schimbate în înțelesul acestor din urmă, căci altfel țera ajunge în cea imposibilă situațiune, că va avé legi în vigore, cari stau în perfectă contrarietate una cu alta. Dreptul supremei inspecțiuni dă guvernului posibilitatea de a controla școlile noastre, și dacă acestea nu vor corăspunde chiamării lor, guvernul poate să detragă ajutoriu, ce îl va da, ori poate chiar să dispună închiderea lor. Ce scop au așadar acele dispozițiuni ale proiectului, cari în proporțiune cu ajutoriu oferit vrea să știrbescă drepturile noastre asigurate prin legile țerii și vatămă astfel chiar și aceste legi fundamentale?

Esecțiunea faptului, că proiectul stabilește salariile învățătoresci în sumă egală pentru țera întregă, câtă vreme este în deobște cunoscut, că învățatorii de la sate și cei de la orașe trăesc în raporturi cu totul diferite și legislațiunea ar trebui să fie cu considerare la împrejurarea această. Credem că ar fi foarte just și cu scop, dacă pentru învățatorii

din comunele mai mari, mai bogate, apoi pentru cei din centrele cercurilor administrative, pentru cei din orașe, salariile învățătoresți s'ar fixa în sume mai mari, de cât pentru cei din comunele mici și sărace. Nu numai deosebirea condițiilor de traiu indică procedura acesta, ci în acest chip la stațiunile învățătoresți s'ar stabili un fel de gradațiune și pentru învățătorii din comunele mai mici; speranța avansării la vre-o stațiune mai bine dotată ar fi indemnul cel mai potrivit la încordarea zelului, prin ce pe calea cea mai firască am creat într-o învățătorime posibilitatea nobile concurențe, care pôte să fie o mare binecuvântare pentru afacerile școlare. În cazul contrar învățătorii bun nici nu se dorește la stațiunile din orașe, căci în satul seu modest cu aceeași lăfă pôte să trăiească mai ușor, și astfel am lipsit învățătorimea noastră de indemnul cel mai firesc al emulațiunii salutare.

(Va urma).

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, și a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§. 74. Normele disciplinare pentru profesorii de la pedagogiile confesionale de învățători și învățătoare stabilește autoritatea supremă bisericească, fiind datore a le prezenta ministrului de culte și instrucțiune.

§. 75. Esamenul de calificare pentru învățătorii de la școlile elementare populare se dă la pedagogiile de învățători și învățătoare de orice caracter, în două forme separate, ca două esamene speciale, cari se întregesc. Aceste două esamene sunt:

a) esamenul fundamental, care stă în legătură cu terminarea studiilor pedagogice și cuprinde în sine mai ales obiectele referitoare la educația generală;

b) esamenul special de calificare, care servește mai ales spre constatarea calificățiunii în sens mai restrins, a capacității învățătorului de a propune și instrua. Ambele esamene sunt publice.

§. 76. Esamenul fundamental pot să-l dea acei candidați, cari au terminat cu succes cele patru cursuri ale pedagogiei. Acest esamen fundamental se ține la finea cursului al patrulea, cu eludarea esamenului de clasă, și ordinea în care are să se țină la fiecare pedagogie de învățători ori învățătoare, de orice caracter, o stabilește ministrul de culte și instrucțiune. Pentru esamenul fundamental nu se plătesc taxe.

§. 77. Esamenul fundamental se face la pedagogiile confesionale de învățători și învățătoare în fiecare an, sub presiunea competentului inspector reg. de școle, ori al substitutului seu numit din partea ministrului de culte și instrucțiune, în fața corpului profesoral de la respectivul institut.

La esamenele fundamentale ținute la pedagogiile confesionale pentru învățători și învățătoare ministrul de culte și instrucțiune trimite în fiecare an câte un reprezentant guvernamental, din care motiv respectiva autoritate supremă are să comunice cel puțin cu o lună mai înainte ministrului termenul ținării esamenelor.

Trimisul reprezentant al guvernului nu are nici un drept de dispunere, dar' are să pörte de grijă, ca dispozițiunile legii de față și cele din instrucțiunea ce o va da ministrul cu privire la esamene, să fie respectate. În scopul acesta

a) examinează lucrurile scripturistice, găsite pentru esamenul fundamental pedagogic;

b) e prezent la esamenul verbal și are dreptul să pună elevilor întrebări din fiecare studiu;

c) se convinge dacă candidații la învățătorie au capacitatea de a instrui limba maternă, în vorbire și scriere?

d) ia parte la toate consultările corpului esaminătoriu, în cari se stabilește rezultatul esamenului scripturistice și verbal;

e) face raport amănunțit ministrului despre experiențele câștigate și despre procedura observată din partea sa.

Dacă reprezentantul guvernului vine în cursul esamenului la convingerea, că legea și instrucțiunea pentru esamene nu e respectată, va cere să se treacă la protocol constatarea sa, ear' ministrului va face raport special. În cazul acesta testimoniile candidaților cari au fost supuși esaminării au să fie reținute până la deciderea ce o va da ministrul.

Ministrul provocă autoritatea supremă respectivă să cerceteze afacerea. Autoritatea supremă are să încerpă numai de cât cercetarea, și dacă în cursul ei se constată că de fapt s'a comis ilegalitate ori s'au descorsiderat normele, are să suprima estradarea atestatorilor despre facerea esamenului fundamental, și să facă raport despre acesta ministrului de culte și instrucțiune. Ear' dacă în cursul cercetării nu s'a putut constata nici o ilegalitate cri vătămăre de norme, face raport ministrului de culte și instrucțiune despre procedura sa, înaintându-i toate actele, și cu consentimentul ministrului dispune estradarea atestatorilor.

§. 78. Elevilor privați de la pedagogiile pentru învățători și învățătoare, cari corespund condițiilor de primire din §. ul 58, în casuri de specială considerație dă concesiune pentru a face esamen de clasă (curs) autoritatea respectivă pedagogică, — la pedagogiile de stat corpul profesoral cu consentimentul inspectorului reg. de școle, — dar' pentru facerea esamenului fundamental și special de calificare, la institutele confesionale, ministrul de culte și instrucțiune cu învoirea respectivă autorității supreme confesionale.

§. 79. Atestatul, subscris și de reprezentantul guvernului, despre facerea esamenului fundamental pedagogic, care are să fie dresat în limba oficială a statului, dar' la dorință pôte să se facă și o traducere în limba de propunere a respectivei pedagogii, dă dreptățire candidaturii de învățătorie la ocuparea în mod provisoriu a unui post de învățătoriu la școala poporală elementară, durata provisoriatului însă nu pôte fi mai lungă de cât cel mult doi ani. Susținătorii de școle nu pot aplica pe un astfel de candidat de două-ori după oaltă nici chiar în mod provisoriu.

(Va urma).

De pe Târnave.

Sfințirea bisericii din Chesler.

— Raport special. —

— 2 Novembre n.

În 17/30 Octobru a. c. s'a sfințit biserica nouă din comuna Chesler, — tractul Mediaș, prin mandatariul Escelenței Sale arhiepiscop și metropolit Ioan Mețianu, dl Mateiu Voilean, asesor consistorial.

Biserica vecheă din comuna Chesler încă la anul 1880 era ruinată.

Pe atunci fostul cleric, Nicolae Todoran din comuna Chesler, pregătește în Sibiu concepte pentru cererea de ajutoriu din fundațiunea „Șaguna“, pentru edificarea de biserică. Petițiunea, cu protocolul comitetului și sinodului parochial din Chesler merg la Ven. Consistoriu, de la care se cere ajutoriu pentru cumpărarea unui loc pe care să se zidească biserica.

Rezoluțiunea dată a fost favorabilă, promițând comisiunea fundațiunii „Șaguna“ 2000 cor., dar' să se caute locul.

Loc potrivit însă nu s'a aflat.

În anul 1885 — numitul cleric ajunge protopresbiter al tractului Târnava și comuna sa natală vine sub a sa jurisdicțiune.

Consultând pe parochul locului despre rezoluțiunea în cauză, dă de ea în archiva protopresbiteratului, și în conștătere cu comitetul și sinodul parochial cercă în continuu 10 ani după loc, ear' Vener. Consistoriu arhiepiscopescan i se fac raporte, că nu se pôte afla loc, din zecl de cauze.

În urmă prin licitațiune publică se cumpără totuși un loc.

Apröpe jumătate din popor nu adera, dar' în lipsa altui loc era bun. Cu toate acestea după ce inginerul comitatului, autoritatea politică și Prevez. Consistoriu arhiepiscopescan au aprobat edificarea acolo, poporul întreg învoț — se apucă de lucru. Fac omeni cărămida, transpunând-o gata pe locul destinațiunii, și biserica se ridică, ear' atăzi se înalță pe ea „crucea sf. Constantin și a maicii sale Elena“, sfințită prin mandatariul Escelenței Sale dl asesor Mateiu Voilean, care în 16/29

Octobru a. c., a sosit la gara din Micăsasa, însoțit de protopresb. tractul Romul Mircea. Ajunși în comună la 2 ore p. m., se începe serviciul divin în biserica provisoră (școlă), unde poporul, a ascultat sfințele rugăciuni în decurs de 13 ani, de la închiderea bisericii de lemn prin autoritatea politică.

Când clopotele din turnul bisericii che-mau pe credincioși la vecernie, sosesse preoții-născuți ai acestei comune: protopresb. N. Todoran, Vas. Nistor, Ioan Floca, I an Sâmpălean, Ioan Manovicu. Se începe serviciul prin acești domni preoți, și duréză până la örele 7 seara.

În dimineața zilei 17/30 Octobru a. c. domnul comisariu Mateiu Voilean, însoțit de protopresb. tractului Romul Mircea, de protopresb. N. Todoran, preoții N. Manovicu, Chesler, V. Nistor, Sâmbenedic, I. Sâmpălean Sălcud, I. Floca, Zlagna, Iuliu Moldovan, Crăclunel, se întrunesc în școlă de unde cu o frumoasă precisiune ne mai pomenită pe la noi, între cântări conduse de câțiva elevi pedagogi ai semin. „Andreian“, învățători și preoți din satele vecine, au plecat la biserica nouă.

Serviciul sfințirii bisericii a decurs în mod solemn. Asesorul cons. M. Voilean, prin vorbire sa ocașională a stors lacrimi din ochii poporului, care n'a încăput întreg în biserică.

E timp de törnă, și rece, și totuși căldura produsă de îmbrăzăla omienilor din comună, uniți-neuniți, și din satele vecine, inteligență și popor, a produs vre-o câteva incidente de emțeală.

Di M. Voilean, în vorbirea sa a făcut istoricul zidirii acestei biserici. A accentuat meritele parochului actual N. Manovicu și ale familiei sa'e, tată-moș din această comună, care a conservat până astăzi biserica noastră ortodoxă. A atins meritele fostului protopop N. Todoran, care a jertfit în decurs de 18 ani totul, numai să se facă biserica în comuna sa natală; și că întreg materialul zidirii bisericii, sub a lui îngrijire a fost procurat în anul 1901, când comuna a trecut de sub jurisdicțiunea sa sub a protopresb. actual R. Mircea, care încă a rostit o vorbire mulțămind în ea archiereului, comisariului, parochului actual și poporului, că l'a ascultat, și biserica trup s'a făcut.

Frumos lucru a fost, și de nime știut când dl comisariu consistorial M. Voilean, după toate acestea, des hida o nouă vorbire în fața publicului, ce nu mai încăpea în biserică și enunță că fiul acestei comune, actualul protopresbiter al Tractului Târnava pă-intele N. Todoran din Cetatea-de-baltă, din incidentul sfințirii bisericii din comuna Chesler, pentru amintirea iubitorilor sei părinți tată și mamă Vasilie Todoran și Ana n. Manovicu și a moșilor sei, bătărânel fust paroch Ioan Manovicu și a bunei sale Măriuța n. Suciș, depune ca fundațiune 100 fl. (200 cor.) pentru cultura elevilor români ortodoxi din această comună, ce vor studia la ori și ce școlă, răscuți din părinți ortodoxi, și din familia sa Todoran și soția n. Ciorar.

La 2 ore p. m. întrăgă inteligența se întrunește la prânzul comun dat în casele parohului N. Manovicu. N'au lipsit toastele obiceiuite, și anume:

S'a toastat prin protopresbiterul N. Todoran pentru înaltpreasfinția Sa Arhiepiscopul și Metropolitul Ioan. Protopopul R. Mircea a toastat pentru comisariul consistorial Mateiu Voilean. Pentru protopopul Todoran a toastat com. M. Voilean. Vorbește apoi parochul N. Manovicu pentru protopopul R. Mircea. V. Nistor pentru parochul N. Manovicu. I. Moldovan pentru sexul frumos. Notariul Bian pentru românism. I. Floca pentru comit. parochial și fundațiunea „Todoran“ a familiei din care face parte. Ofic. Turc pentru not. Bian, sufletul reprezentanței politice, care a dat ajutoriu la edificarea bisericii, protopopul Todoran pentru elevii pedagogi din seminariul „Andreian“, cari au condus cântările la sfințirea bisericii, și tinerimea de ambele sexe. Parochul Trf ridică păharul pentru armonia dintră preoții români de ambele confesuni.

Drept încheiere amintesc, că familia parochului Nicolae Manovicu merită totă recunoștința pentru splendida reușă a serbărilor din comuna Chesler.

— jan. —

Fragmente istorice.

Despre boerii din țera Făgărașului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

VII. Boerii din regiunea văilor Berivoesti și Recea.

Aceste riuri curg din vârful Carpaților până în Olt, având și alți afluenți, în a căror regiune cad următoarele sate:

a) Satul Dejani, cu 137 case și 729 locuitori.

Acest sat e cel mai apröpe de munți pe valea Rece, fost militarizat cu o aripă a regimentului de husari grănițeri. Aci se află următoarele familii boerești.

1. Mailat de Dezsani, 20 patri-familii. Familia acesta a căpătat christov de la Vlad-Vodă, Domn și stăpănitor a totă Valachia cu Dacia Ardealului până de cătră munte, a nume de la Amlaş și Făgăraș, datat din Tergoviște în ziua sântului George 6960 (1452), ce s'a conferit boerului Stanciu Mailat de Dezsani, și fraților sei Oprea și Dragomir și următorilor sei, cu a treia parte a hotarului și cu munții Presaca, Izvoru și Zerna, de față fiind următorii martori: Man Udriste, de 70 ani, Todor Stanciu, de 87 ani, Pahulea Stan vistiernic, de 99 ani, Neagoe Stan stolnic, de 86 ani, Duca Vornicul, de 97 ani, Ioan Manea Comisul, de 101 ani, Ioan Bucur Spătarul, de 110 ani, Duca Sutil vornicul, de 79 ani, Mihai Don secretariul, de 100 ani, Dumitru Bucur Spatar, de 89 ani, Stoian Negreș stolnic, de 99 ani, Coson Sahalod vornic, de 103 ani și Oprea Sorischî vistiier, 109 ani, Subscris în Vlad-Voivod Pahulea Stupici vistiierul.

Datele acestea le-am luat după o traducere în limba română a christovului, despre al căru original se zice că s'ar afla la un membru al familiei, dar' eu nu l'am văzut.

Cu ocașiunea cercetării din anul 1843 prin comisiunea mixtă civilă și militară spre constatarea familiilor boerești din granița militară, familia Mailat din Dejani a prezentat diploma donațională de la Ana Nadasdi din anul 1556, dată lui Oprea Mailat, apoi sentința scaunului boeronal ținută sub presiunea prefectului Kozma Horvath la anul 1579, cum și genealogia din anul 1714, și în fine sentința tabulară din anul 1796 prin care Munții Presaca și Izvoru se adjudecă familiei Mailat de Duzani.

2. Kaplea de Dezsani, cu 11 patri-familii, și

3. Stelitz de Dezsani, asistent la scaunul boeresc din anul 1527 în cauza lui Ciurila de Grid.

b) Recea.

Astăzi despărțită în două comune de cătră riul Recea, în dröpta în Vaida-Récsé (Recea-voivodală) cu 161 case și 829 locuitori, ear' în stânga Teleki-Récsé (Recea-Telekiană), cu 132 case și 731 locuitori.

În Recea-voivodală — militarizată, se afla stațiunea batalionului II a regimentului de graniță român I cu un major în frunte, sub care stăteau companiile 7—12.

Între boerii ce i aflăm în ambele Rece însemnăm pe următorii:

1. Stanislau de Recse, 44 patri-familii. În diploma Anei de Nadasd veduva lui Stefan Mailat ca domnă a Făgărașului, dată din Făgăraș, feria tertia proxima post festum Beatorum Viti et Modesti martyrium anno D. 1556, ținându-se în feria tertia proxima ante festum sacrae Pentecostes (1556) scaun judiciar cu 12 boeri jurați, a nume: Koman Salamon et Monut (Monea?) de Alsó-Venicze, Lupul de Persan, Algye de Ohaba, Algye de Recse, Kristian de Bagolyfalva (Draguș), Bukur de Netolul, Many de Felső-Vist, Algye Vazul de Alsó-Arpaș, Sandor de Alsó-Vist, Stoica de Besimbak, și Algye de Voyla, — s'au

infățișat înaintea lor *Popa Sztan*, *Popa Algye*, și *Raduly*, fiii răposatului *Sztanislav Boerului de Recse* și *Barszan* și *Koman* fiii răposatului *Komse Sztanislav*, nepoți adevărați ai sus numitului *Sztanislav de Recse*; apoi *Many* și *Markul* fiii răposatului *Bárszan boer de Herszény*; și mai departe *Koman*, *Vaszul* și *Barszan* fii ai răposatului *Algya boer de Russor*; apoi *Gallie*, *Sztoika*, *Frațila*, *Michaila* și *Koman* fiii răposatului *Ivan boer de același Russor*; cum și *Sztojan* și *Burszan* fiii răposatului *Komanics*, moșul lui *Koman Sudetzul de prezisa Russor*, — au spus că ei stăpânind jumătate din posesiunile boeronele din *Recea* cu prediul *Lucza* și cu munții *Szkarisora* și *Plasse*, cum și jumătate din *Russor* și *Bucsum* din cele mai vechi timpuri, — documentele lor despre aceste posesiuni înainte de asta cu 31 de ani (1525) cu ocaziunea focului celui mare din *Făgăraș* au ars, și se roagă a li-se da document judiciar, ceea ce s'a și făcut. Acest act l'a confirmat în formă de nova donațiune și *Mihail Apafi* cu diplomă dată din curia de la *Porumbaku* la 16 Iunie 1689 lui *Popa Sorban*, *Popa Rad* și *Popa Sztan*. (Va urma.)

Intrunire publică.

Alegătorii dietali ai cercului electoral *Cristian*, ca și întreg poporul dornic de folosirea și apărarea drepturilor sale, se convocă la o

intrunire publică

pe ziua de *Duminecă* în 31 Octombrie (13 Nov.) a. c. în grădina „Hotelului comunal” din *Seliște* la orele 2 p. m.

Programul acestei intruniri va fi:

1. Dare de semnă a delegaților consiliului județan din cercul electoral *Seliște*.
2. Discutarea situației generale politice și luarea unei rezoluții față de proiectul școlar al guvernului.

Dr. Stroia, *Ioan Banciu*, *Ioan Manta*,
Dr. Borcia, *Dr. Comșa*, *Dr. Beu*.

Convocare.

Fiind alegerile municipale în comitatul *Făgăraș* puse pe 17 *Novembre* st. n. a. c., onorații membri ai clubului comitatens român sunt convocați la o sfătuire pe *Duminecă* 13 l. c. la 7 ore seara în sala cea mică de la hotelul „*Paris*” în *Făgăraș*.

Făgăraș, la 8 *Nov.* 1904.

Iacob Macaveiu *Dr. Ioan Șenchea*
president. secretariu.

NOUTĂȚI

Delegați pentru conferința națională. Pentru cercul electoral al *Dobrei* au fost aleși delegați pentru eventuala conferință națională domnii *Dr. St. Rozvan* și *Dr. Victor Bontescu*, pentru cercul *Deva* domnii *Dr. I. Pop* și *Dr. A. Străitaru*, ear' pentru cercul *Orăștie* *Dr. Aurel Vlad* și *Dr. I. Margita*. Pentru cercul *Nocrich* (comitatul *Sibiu*) n'a fost ales suplent dl *V. Tordășianu*, cum din greșală s'a tipărit în ziarul nostru, ci preotul *Ioan Alecsandru*.

Noi advocați români. Din *Budapesta* ni-se scrie că z-lele acestea au făcut cersura advocațială la t.bla regescă de acolo dnii *Dr. Liviu Cigăean* și *Dr. Vasile Meșter*.

Capitanul gardei. Generalul campestru baron *Fejérváry Géza*, numit căpitan al nou înființatei garde magiare de trabanți, a depus eri jurământul prescrier. După acest act au urmat audiențe generale în castelul regal din *Buda*.

Fluturași de érnă. Azi pe la 9 ore înainte de amiază au început să roiască prin *Sibiu* și împrejurimi primii vestitori ai ernii: fluturașii de zăpadă, ușurei, uscați și foarte deși, purtați în salturi de un vânt rece de la nord timp de peste o oră.

Arunc de 700%. În comuna *Szentkirály* (în apropiere de *Olorhsul-secușe*) locuitorii plătesc arunc de 700% după darea directă. A nume: 55% arunc comunal, 190% arunc de composesorat, 100% dare de cult, 60% darea drumului și 300% repartiție școlară.

Adunări de protestare în cauza reformei instrucțiunii populare. Pe mâne (12 *Novembre* st. n.) a convocată la *Timișoara* adunarea eparchiei gr. or. sârbești a *Timișorei*, pentru a protesta contra proiectului de lege prezentat dietei în cauza reformării instrucțiunii populare, ear' pe 1 *Decembrie* e convocată o asemenea adunare la *Carloviț* a eparchiei de *Carloviț*. Asemenea și în *Croația* se pregătesc adunări de protestare contra proiectului; întré altele s'au luat deja măsuri pentru a se ține adunare în orașele *Mitrovița* și *Ruma*.

De însemnat, că guvernul *Croației* a trimis în mai multe locuri avis confidențial, recomandând ómenilor să nu țină adunări de protestare, fiind-că guvernul ungar ar fi pus în prospect modificarea §§ lor gravaminoși pentru naționalități (?). Cu toate acestea orașela *Mitrovița* și *Ruma* se pregătesc de adunare, ear' z'ariul „*Politica*” din *Belgrad* face mereu propagandă în scopul, ca și *Serbi* din *Serbia* să țină adunări de protestare.

Jidanii ortodocși încă nu sunt mulțumiți cu proiectul *Barzavicz*. Pe ei li nedreptățește §-ul 7, în care se decretă închiderea școlilor clandestine și se enunță că copii în etate sub 8 ani n'au voie să cerceteze așa zisele „școli de religie” ale *Evreilor*. Ei v'ed în aceste dispozițiuni restrîngerea instruirii în limba și religia ebraică și se pregătesc să înainteze la dietă un memorandum, cu rugarea, ca §-ul acesta să fie eliminat din lege, de óre-ce evreimea ortodoxă se vede amenințată prin el în condiția de viață a ei.

Avis. Am onóre a face cunoscut, că mi-am deschis cancelaria advocațială în *Maria-Radna*, strada *Aradului* nr. 213. *Dr. Vasile Meșter*, advocat.

Concert. Atragem atențiunea cetitorilor asupra concertului, anunțat dejă, pe care l va da conservatoriul de muzică al dlui *H. Kirchner* *Sâmbătă*, 12 *Novembre* n. în sala de la „*Unicum*”. Inceputul la orele 7 și jumătate seara. Programul e următorul: 1. Terțetul ingerilor, din oratoriul *Elias*, de *Felix Mendelssohn-Bartholdy*, cântat în cor. 2. Scenată pentru pian, în *C.* de *Josef Haydn*, executată de *Anușca Daniel*. 3. Cavatina din opera „*Figaro's Hochzeit*” de *Mozart*, executată de doșora *Vanda Stanku*. 4. Cântec elvețian, de *Phole*, executat la pian de *Luisa Roth*, și „*Vöglein im Walde*” de *Schytte*, piesă executată la pian de doșora *Gretchen Schollmayr*. 5. „*Sphärenmusik*” de *Rubinstein*, executată din partea orchestrei. 6. „*Im Hochwald*” de *H. Kirchner*, executată la pian de *Maria Popescu*, și „*Die Meerfrau*”, de *Kalkbrenner*, piesă executată la pian de *Luise Schäfer*. 7. „*Sonntagsmorgen*” și „*Herbstlied*” de *F. Mendelssohn*, piese cântate în cor.

Urmézá pausă, în care dl *H. Kirchner* va ține conferință despre *Franz Schubert*. Ear' după pausă:

9. „*Des Mädchens Klage*”, cântec de *Schubert*, cântat de doșora *Esa Adam*, și „*Die Taubenpost*”, cântec de *Schubert*, cântat de doșora *Valeria Dr. Beu*. 10. „*Impromptu*” pentru pian, de *Schubert*, executat de doșora *Irene Osszy*. 11. „*Erste Begegnung*” din „*Liebesnovelle*” de *Krug*, executată din partea orchestrei. 12. „*Spinnerlied*”, de *F. Mendelssohn*, piesă prntu pian, executată de *Elisabeta Kirchner*. 13. Cântece de *H. Hofmann*, cântate de dl *A. Bittermann* și 14. „*Der Lindenbaum*”, de *F. Schubert*, cântat în trei voci de corul conservatorului.

Bilete de intrare se capéță seara la casa, ear' până atunci în librăria *Georg Mayer*, piața mare.

Pământ — țeranilor. Ministerul ung. de agricultură a hotărît să cumpere moșia de la *Leshnit* a episcopatului gr. cat. din *Eperes* și să o vîndă în parcele mici țeranilor. Moșia constă din agri, pădure și pășunat, în estensiune de 4800 jugere catastrale, și e prețuită cu 1,687.002 corone.

Epilogul turburărilor din *Innsbruck*. În urma sângeróselor demonstrațiuni din *Innsbruck*, înscenate de poporația germană contra italianilor ca protest contra înființării facultății juridice cu limbă de propunere italiană, cari demonstrațiuni s'au repetat zile de-a rândul, — senatul universității din *Innsbruck* a trimis ministrului de culte și instrucțiune următorul deciz: „Evenimentele, cari nu puteau fi prevédute, au creat situație de tot nouă, în fața căreia senatul universitar își ține de datorință a da expresiune convingerii sale, că facultatea juridică italiană interimală la nici un cas nu-și p'ote reîncepte funcționarea în *Innsbruck*, unde ar ayé să amenințe cu pericol existența universității germane”. — De observat, că sub durata turburărilor senatul se pronunțase pentru facultatea italiană.

Dorința baptistilor. Sub conducerea deputatului dietal *Maróty Lázló* s'a prezentat *Marți* la ministrul president *Tisza*, ca la ministrul de interne, o deputație a baptistilor, cerénd, ca secta baptistă să fie luată întré confesiunile recepte. Dl *Tisza* a promis deputației că va dispune studiarea cestiunei.

Falsificare de bani ungari în America. Poliția din *New-York* a prins o bandă de falsificatori, cari falsificau banenote de câte 20 corone și le puneau în circulație printré emigrațiuni urgenen. Căpetenia falsificatorilor e *Goldfischer Simon*, care împreună cu tovarășii *Glatt Lajos*, *Klein Mayer*, *Bleier Bernat* și *Gruber Náthán* au fost puși la r'écóre. Până a fi prinși au pus în circulație banenote în sumă de multe mii de corone.

Avis pentru mame îngrijate. Mai bine și mai cu efect pot fi scutiți copii de tot felul de bóle, dacă desvoltarea lor fizică se promovéză în mod rațional și se ridică rezistența lor. Mortalitatea copiilor în *Anglia* pentru aceea e așa mică, pentru-că acolo nu există familie în care să nu se dea copiilor în anotimpul rece untură de pește, care este un aliment excelent în urma conținutului seu extraordinar de nutritiv. Singura pedecă pentru lăpșirea generală a untorei de pește este a se căuta în aversiunea copiilor față de gustul și mirosul neplăcut al acestui remediu. Delăturarea acestui r'eu i-a succes însă farmacistul *Zoltán*. Untura de pește a lui *Zoltán*, fără miros și gust, se bucură deci de cea mai efitină trecere. Se capéță în tóte farmaciile cu prețul de 2 corone.

Dacă nu are talent — are ghiaré. Actrița *Pateki Riza* de la o trupă magiară ce dá reprențațiuni în *Eperjes*, simțindu-se atinsă în ambiț prin o recenziune puțin lăudătoare asupra talentului ei artistic, z'ilele trecute a ținut recensentului calea pe cea mai populată stradă și l'a sgarat pe obraz, în cât l'a făcut tot r'ânge. — Dacă nu e „artistă”, apoi de pisică rabiată face de ajuns cocoșuța *Riza*. Intrebare însă, că ce va zice judecătoria, căci insultatul a dat'o la lege?

Dare pentru chiria de case. Se atrage atențiunea proprietarilor de case asupra publicațiunei direcțiunei financiare din loc, de pe pagina a IV-a, privitoare la darea după chiria de case pe anii 1905, 1906 și 1907. Datele recerute sunt a se înainta din 14—30 *Novembre* n. a. c.

Morburile de plumâni în stadiul prim se pot vindeca cu „*Sirolin*”, remediu recomandat de cei mai distinși medici. Chiar și în casuri mai înaintate produce îmbunătățire surprîndtore. „*Sirolinul*” se ia buciros atât de copii cât și de crescuți, pentru mirosul și gustul seu plăcut. El nu supéřă stomacul, ca creozotul și preparatele sale; din contră, după scurtă folosire ridică apetitul.

Știri mărunte. Luni seara o cétă de bandiți a oprit în apropiere de *Washington* un tren expres și a spart și jefuit vagonetele postale. După luptă înverșunată a succes călătorilor să alunge bandiții. — *Corabia Friesland* s'a cufundat în *Marea-Nordică* împreună cu întreg personalul. — La pirotechnia din *Wollersdorf* (*Austria*) s'a întâmplat *Marți* o

explosie, pe urma căreia și-a p'ardut viața un lucrătoriu. — *Bancarul Park* din *Lodz* (*rus*) a dat faliment cu pasive de 800.000 de ruble. — În „*Gaz.* „*Transilvaniei*” setim, că în o grădină din *Brașov* a înflorit zilele acestea un măr, ear' în pădurea *Poiana* un vânătoriu a găsit multe fragi c'ópte. — *Mercuri* s'a făcut inaugurarea căii ferate dintré *Baia-Mare* și *Baia-Sprie*. — În minele de cărbuni de lângă *Deva* s'a întâmplat eri explozie de gazuri. Doi lucrători au îndurat râniri mortale, ear unul a dispărut fără a i-se fi putut da de urmă.

Declarațiune.

Ni-s'au trimis spre publicare următoarele șire:

Onorată redacțiune! Cetînd în numărul 113 al „*Telegrafului Român*” notița de sub titlul „o întîmpinare”, în care mi-se atacă onórea și demnitatea personală și în care sunt prezentat înaintea lumii în colorii de tot nefavorabile pentru mine, vin a declara onoratului public, spre orientare, că cele cuprinse în notița amintită sunt tóte neadevăruri. Ear' pentru a-mi lua satisfacție deplină îmi rezerv dreptul de a păși pe cale legală în contra corespondentului.

Timișoara, în 5 *Novembre* 1904.

Cu stimă:

Nicolae Iancu

Avem să ne facem următoarele observări: E în mare rătăcire dl *Iancu* când crede, că în „*întîmpinare*” e atacată „onórea și demnitatea personală” a dsale. Așa ceva nu p'ote descoperi în întîmpinare nici cel mai scrupulos cetitoriu, ori — judecătoria. Cu persóna dsale n'a avut corespondentul nostru nimica, oi numai cu activitatea dsale, care chiar după laudele aduse din partea celor străini de interesele noastre pare a nu fi vrednică de laudele ce i-s'au adus dlui *Iancu* în nrul 111 al ziarului nostru. Peste tot dl *Iancu* nu a fost atacat, ci numai admoniat, că nu e de interes general românesc aceea ce face, când înființéză reuniuni de credit prin comunele românești numai pentru-ca să scótă pe *Români* de la băncile românești și să i bage datornici la „*Kisbirtokosok földhitelintézet*” din *Budapesta*. Va înțelege dl *Iancu* că lucrul, dacă astfel stă, din punct de vedere general românesc nu p'ote fi lăudat. Și asta e ce a ținut corespondentul nostru să stabilească, nimic mai mult. Repetăm deci, cu onórea și demnitatea personală a dlui *Iancu* n'a avut nimeni nimica, cu atât mai puțin corespondentul nostru. Redacțiunea.

Cărți și reviste.

„*Cartea de Aur*”. A apărut în ediție nouă volumul prim din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coróna ungară*”, de *Teodor V. Păcățian*, și p'ote fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria arhidieceșană din *Sibiu*, ori de-a dreptul de la autorul. Un exemplar din fie-care volum costă broșat 10 corone, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă și înlesniri de plată.

Posta redacției.

Dlul *L. C.* în *P. Romanul* de care întrebă nu știm să fi apărut în traducere românească. Broșura cu regulile ortografice o poți procura de la ori-care librărie. Costă 10 bani. La celelalte întrebări nu putem da nici un răspuns. Toideuna sunt decizătoare împjurările în cari se întâmplă cazul. E bine deci a nu face în astfel de casuri nimica înainte de a întreba superioritatea.

Teatrul orașenesc.

Sâmbătă (12 *Novembre* n.), se va juca piesa nouă „*Der Meister*”, dramă în 3 acte, de *Hermann Bahr*. E o dramă captivantă, mult lăudată de recenzenți cari au vădut o

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși profesori și medici ca remediu eminent contra:

ca bronchită acută, tusă convulsivă, morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare,

mai ales este recomandat convalescenților după influență.

lătureză tusa și flegma, și face să înceteze asudórea de nópte. În urma gustului și mirosului seu plăcut se ia cu plăcere și de copiii. Se capéță în farmaci

Promovéză apetitul și face să crească greutatea corpului, de-

copii. Se capéță în farmaci

cu 4 cor. sticla. Cumpărătorul să fie atent, ca fie-care sticlă să fie prevédută cu firma următoare:

(216) 17—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

27661/1904 II.

[321] 1-1

Hirdetmény**a házberjövdelem bevallása és a házösszeírás tárgyában.**

A házberadó három év tartamára vagyis az 1905., 1906. és 1907. évekre való érvényesítéssel újabb kivétel nélkül, az ezen kivétel alapjaul szolgáló házberjövdelem-vallomások benyújtására a. m. kir. pénzügyministerium 1904. évi 86.437. sz. alatt kiadott rendeletével az 1904. évi november hó 15. től 30. áig terjedő időt tűzte ki.

Felhivataknak ennélfogva a háztulajdonosok, hogy a nekik (ingyen) kézbesített házberjövdelem-vallomási ívet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki, s azt a községi előljárásnál (városi adóhivatalnál) legkésőbb november hó 30-ig okvetlenül nyujtsák be.

A háztulajdonos vagy a háznak állandó hasznélvezője, a házbervallomását meghatalmazott által is eszközölheti, házber eltitkolás esetén azonban az adómegrövidítés miatti felölöség, a háztulajdonost terheli. Ha több a tulajdonos, a vallomást valamennyinek, vagy az általok e végre különösen felhatalmazottnak kell aláírni, és a vallomás helyességeért valamennyi felelős.

A házak nyers jövedelmét képezi egyúttvé mindaz, a mit a tulajdonos a bérbe adott ház használata fejében a bérlőtől hűz.

A házberjövdelem alatt tehát nemcsak az e czimen tényleg kikötött pénzbeli szolgáltatás, hanem mindaz értendő, mit a bérlő a bérlemény használata fejében ellenértékképp fizet; ilyenek az állami és községi adók, tűz kárbiztosítási összeg, közmunka, katonaszállásolás és házjavítások, vagy állandó átalakítások költsége, továbbá mindazon összegek, melyeket a bérlő a bérbeadónak vízvezeték, éjjeli világítás, szemétkihordás és más ilyenmü költségek czimén fizet, s végre minden egyéb természetbeni szolgáltatások. Ennélfogva a háztulajdonos vagy annak meghatalmazottja a lakbéréket minden épületnél, lakosztálynál, vagy egyes lakrészeknél általában minden levonás nélkül ugy köteles bevallani, a mint azok szerződésileg megállapítottak.

Butorzzattal együtt bérbe adott épületek vagy lakrészek házberadó alapjaul ugy vétetnek fel, mintha butorzzat nélkül adattak volna ki, levonatrán az összes bérből az a többlet, mely a butorzzatra esik. Ugyanaz áll akkor is, ha a ház kerttel együtt adatik bérbe, mely esetben a kertre eső többlet vonatik le.

A házak nyers jövedelméhez csupán azok az összegek nem számítatnak, melyeket a bérlő némely községben ugynevezett házberkrajczárok elnevezése alatt fizet. Ezek az összegek azonban a ház nyers jövedelmétől elkülonítve mutatandók ki, vagy a vallomásban megjegyzendő, hogy a bevallott nyers házberjövdelemben ezek a házberkrajczárok is befoglaltatnak, mely utóbbi esetben az adó-kivetést teljesítő közegek a házberkrajczár czimén szedett összeget a ház nyers jövedelméből mindenekelőtt, vagyis még az épületfenntartási költség és értéktörlesztés fejében leszámítandó törvényes százalék leütése előtt hivatalból fogják levonni.

Az ezen leütés után mutatkozó s teljes összegében bevallott nyers házberjövdelem alapján a házberadó tárgyát képező tisztza jövdelem szintén nem a bevalló háztulajdonos, hanem a házberadót kivető közegek számítják ki a fennálló törvény értelmében.

Tényleges viszonyok és adatok iránt, melyekből bárkinek házberjövdele megitélhető, köteles mindenki tudomása szerint felvilágosítást adni, ha erre őt a hatósági közegek felszólítják.

A lakbérlők magán a bérvallomási iyen bizonyítják a vallomás helyességét, nevöknek a háztulajdonos kötelességszerű felhívása folytán az illető rovatba bejegyzése által.

Az a házberbirtokos, ki a bevallási ívet, annak kitöltése előtt, azaz mielött abba a bérösszegeket bejegyezte volna, a lakbérlőkkel aláírhatja, annyiszor büntettetik 200 koronával, a hány bérlőnél követte el ezt a mulasztást.

A befizetett bírság egészben a feljelentőnek adatik. (1873: VI. t. cz. 3. §.)

A házberjövdelem eltitkolása és valótlan adatok bevallása jövedéki kihágást képez, mely az eltitkolt bérösszeg után járó adó 1-8-szorosával büntettetik. (1883: XLIV. t. cz. 100. §.)

Ha a házberbirtokos és lakbérlő közötti egyetértésből szándékosan követtetett el az adó kijátszása s ez által az államkincstár megkárosítása, mindkét fél a megrövidítésnek kitett összeg háromszoros megfizetésével büntetendő (1868. XXII t. cz. 22. §.); e büntetés alól azonban felmentetik a bérlő, ha a törvény megszégését 15 nap alatt ő maga jelenti fel a pénzügyigazgatóságnál. (1873: VI. t. cz. 3. §.)

Az a házberbirtokos, házgondnok vagy házfelügyelő, a ki a házbervallomást az 1883: XLIV. t. cz. 15. § ban körülírt felhívás dacára sem adja be, vagy a hiányos alakban beadott vallomás hivatalosan megjelölt hiányait a kivető közegek által kitűzött legalább nyolcz napi záros határidő alatt nem pótolja, a hiányok kipótlása végett elrendelt helyszini szemle költségeit viselni tartozik és 2 koronától 100 koronáig terjedhető bírsággal büntetendő. (1883: XLIV. t. cz. 15. és 101. §§.)

Végül kijelentetik, hogy ha a bevallási úrlapoknak az érdekelt felek könnyebbségére elrendelt kézbesítése bármely ok vagy akadály miatt elmaradna is, ez az illető háztulajdonost a bevallás benyújtásának kötelezettsége alól fel nem menti, ez esetben a szükséges úrlapok a községről (városnál) szerzendők be.

Nagyszeben, 1904. november 4. én.

A. m. kir. pénzügyigazgatóság.

„ALBINA“, institut de credit și de economii
Filiala Brașov.

Ad Nr. 27112/904.

Avis

Aducem la cunoștința onoratei noastre clientele și peste tot la cunoștința publicului românesc, că cu începere de la 1 Octobre a. c. am luat asupra noastră și prin urmare reprezentăm „Agentura generală din Brașov“ a societății de asigurare „Dunărea“ („Donau“ k. k. priv. österreichische Versicherungs-Gesellschaft in Wien).

Acésta societate își are sediul în Viena și posedo o subdirecțiune în Budapesta, pentru Ungaria, car' agentura ei generală din Brașov se estinde asupra tuturor părților transilvane ale Ungariei.

Societatea „Dunărea“ dispune de un capital social de K 2.000.000 și de considerabile fonduri de garanție, cari tóte laolaltă trec peste K 30.000.000. Ea face și primește sub condițiuni și pentru premii fórte favorabile, asigurări contra focului, grindinei, spargerei, furtului, spargerei obiectelor de eticlă și contra primejdiilor împreunate cu transportul; asigurări pe viață și de rentă viageră.

Ținem să declarăm și cu acésta ocaziune că, precum în ceialalți numeroși rami de afaceri de bancă, pe cari i am cultivat și îi cultivăm, tot astfel și tot cu acea soliditate și prevenire, stăm de aici încolo la dispoziția onoratei noastre clientele și la a publicului românesc peste tot, și în afaceri de asigurare. Cu informațiuni mai speciale servim atât în birourile noastre cât și prin agenții speciali, pe cari îi vom angaja și designa pentru aceste afaceri. [317] 2-3

Brașov, 1 Novembre 1904.

„ALBINA“ institut de credit și de economii
Filiala Brașov.

Pentru pomi roditori

arbori decorativi, borbonari (Beerenobst), gladici, salcâmi (acați), ș. a. cel mai bogat și mai bun isvor de cumpărare este școla de pomi în mărime de 30 jug. a lui

Fischer & Comp.

285-7 Nagyenyed (Aid, Ungaria)

Cataloge (în limba română, germână și magiară) franco.

Tómnă e cel mai bun timp pentru plantat.

Mai nou!!**= Și mai nou!! =**

Cea mai nouă colecță principală
a Loteriei r. ung. priv. de clase
oferă

pentru prima-oră

cele dintâi losuri originale

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$
12 cor.	6 cor.	3 cor.	1.50 cor.

SCHWAB LIPÓT**Budapest****VI., Gyár-utca 43.**

[312] 3-5

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“

ori

„cheie“

e cel mai bun, mai spornic
și prin urmare cel mai eftin.
E liber de substanțe stricăciuse.

Se capetă pretutindenea!

(122) 23-34

!! La cumpărare să se observe, ca fie-care bucată de săpun !!
!! să fie provăduță cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Norocul lui Gaedicke e colossal!**15 milioane de coróne**

am plătit în scurt timp, întré cari și următorele căștiguri principale:

premiul cel mare de 600.000 coróne pe nrul 62551

400000 coróne pe numérul 11119	100000 coróne pe numérul 42758
400000 " " " 28916	100000 " " " 49878
400000 " " " 33464	100000 " " " 87991
70000 " " " 60912	60000 " " " 78863
60000 " " " 17357	60000 " " " 82528
60000 " " " 97263	30000 " " " 6920
30000 " " " 38691	30000 " " " 90964

La a XV-a Loterie reg. ung. de clase vin earăși în joc **110.000 losuri** cu **55.000 căștiguri**, întré cari căștigul principal de eventual

Un milion 1,000.000 coróne.

**Tot al doilea
Los căștigă.**

Tragerea primei clase deja la **24 și 25 Novembre stil nou 1904.**

Prețul losurilor: întregi jumetăți pătrare optimi de losuri originale

[311] 2-5

12- 6- 3- 1.50 coróne.

Trimiterea losurilor se face cu ramburs sau pe lângă plătire înainte. Planuri oficiale gratis. Șecuri postale pentru trimiterea scutită de porto a banilor trimit gratis și franco mușterilor mei. Rog a se face comanda fără întârziere.

A. GAEDICKE

cea mai mare colecță de noroc a Ungariei
BUDAPEST, Kossuth-Lajos-utca II.